ה"ג **ראשון** אומר עליו ברכת המזון • להפסיק והשני אומר עליו קידוש היום סמוך לסעודת שבת ונגירסת זו אתי שפיר הא דמשמע לעיל (ד' ק: ושם) דמפסיק לר' יהודה בעקירת שלחן קודם קידוש לפי שהיו רגילין לעקור שלחן לפני ברכת המזון אבל ספריס דגר' ראשון אומר עליו קידוש היום וטעמא שאינו יכול לטעום מכוס ברהמ"ז בלא קידוש קשה מגא ליה לעיל דמפסיקין לרבי יהודה בעקירת שלחן קודם קידוש • והא דקתני בתוספתא' דברכות אומרין שהיו מסובין אצל בעל הבית וקדש עליהן היום עקרו עם תמיכה לבית המדרש חזרו ומזגו להם את הכוס אומר עליו קידוש דברי רבי יהודה וברכת המזון לא מזכיר כלל הייגו משום דמתחלה עשו ברהמ"ז קודם ילחתם לעשות הפסק בין סעודת חול לסעודת שבת ולכך נמי עשו עקירה לבית המדרש **ונימרינהו** לתרוייהו אחד כסא • לר' יוסי פריך כיון דתרוייהו אסעודת שבת קאתו כדפרישית לעיל (ד' ק:*) דהך סעודה עולה לו לסעודת שבת הוה ליה למימר תרוייהו אחד כסא אבל לר' יהודה לא פריך כיון דברכת המזון אסעודת חול וקידוש על סעודה הבאה אין לומר שניהם על כוס אחד: **שאין** אומרי' שתי קדושות על כוס אחד • ויש לנהגין בחופה מטעם זה שלא לומר שבע ברכות על כוס ברכת המזון אלא מביאין כוס אחר ואין מברכין על השני בפ"ג כיון שכבר בירך על כוס ברכת המזון כי אין נכון לברך פעמים אך לדבינו משולם היה אומר הכל על כוס אחד דלא דמי לברכת המזון וקידוש דתרי מילי נינהו כדאמרי' בסמוך אבל הכא חדא מלתא היא דברכת המזון גורם לברכת נישואין,וברכת אירוסין ונישואין נהגו לומר על שתי כוסות וטעמא דרגילים זה בלא זה כדאמר בכתובות (ד' ז:) מברכין ברכת האירוסין בבית אירוסין וברכת חתנים בבית חתנים ועוד דנהגו לקרות כתובה ביניהם והוי הפסק ולכך מתכוונים ולכך צריך ב' כוסות: **מיתיבי** הנכנס לביתו כו'. הוה מלי למיפרך ממתני' דאלו דברים (ברכות ד' נא:) דמייתי בסמוך ב"ש אומר גר ומזון ובשמים והבדלה כו' אלא פריך מברייתא משום דבעי לשנויי אין לו שאני דקתני בברייתא אין לו אלא כוס אחד כו' ודרך הש"ס להקשות ממקום שמועה לתרץ בפשיטות: **מניחן** לאחר המזון • הקשה ה"ר נסים איך יאכל קודם הבדלה הא אמרי' לקמן אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיבדיל ואומר נמי בת טווית כדאמר לקמן (ד' קז:) ותירץ דהכא מיירי כשאכל מבעו"י עד שתשיכה לו ואע"ג דמפסיקין להבדלה לשמואל(ג)וכ"ש לר' יהודה דמחמיר טפי והך ברייתא מוקי לה בסמוך(ג) כב"ש ואליבא דרבי יהודה הא דקאמר מניחו לאחר המזון לא שמותר לאכול אלא כלומר כשיפסיק סעודתו בברהמ"ז אז יבדיל וקשה לשון הנכנס לביתו משמע שלא התחיל לאכול מבעו"י ועוד הקשה מורי ה"ר יחיאל דלקמן (ד' קה:) אמרי' על הך ברייתא ש"מ טעם מבדיל ולפירוש רבינו נסים דמיירי באכל מבעוד יום אין להוכיח כלום אלא י"ל דודאי בחנם אין לו לאכול קודם הבדלה אבל כשאין לו אלא כוס אחד מותר לאכול קודם הבדלה כדי לעשות על הכוס ברכת המזון: **דאית** ליה ואמר רב יקב"ה פי' בקונטר' דש"ד דבינו"ו ראשון של פסח מיירי דאית ליה כוסות טובא כדתנן (לעיל ד' נט:) לא יפתחו לו מד' כוסות וקשה דהא כל ד' כוסות צריכי כל חד למילתיה ועוד דבסמוך דפריך מיקמה"ז לימא דבשמיני של חג מיירי דאיכא זמן ואכיל ושתה כל מה דהוה ליה ועוד דאכיל כל מה דהוה ליה לשון אכילה לא היה לו להזכיר אכוסות לכך נראה לפרש דבינו טוב ראשון מסתמא אדם מכין הרבה ובשמיני של חג נמי שהוא רגל בפני עצמו רגילין להכין הרבה כדתנן (חולין ד' פג:) ד' פרקים בשנה צריך הטבח להודיע אמה מכרתי לשחוט ותשיב יו"ט האחרון של חג: **רב** אמר יקב"ה • ומה שאין מזכיר בשמים פירש רשב"ם דטעם בשמים משום איבוד בשמה יתירה ובינו טוב נמי איכא בשמה יתירה: וקשה דאם כן במולאי יום טוב אמאי לא תקינו בשמים לכך נראה דביום טוב ליכא בשמה יתירה והכא אין מזכיר בשמים משום דשמחת יום טוב ואכילה ושתיה מועיל כמו בשמים ויש טעמים לא נכונים וזה הטעם נכון ועיקר*: **יקב"ה**. יין בריאה וא"ת אמאי לא תקינו נמי בברכת המזון יין בריאה כמו בכל מקום וליכא למימר דפטר ליה יין שבתוך הסעודה דכיון דאמר הכ ובברך איתסר למיתי ויש לומר דברכת המזון בא לשם גמר סעודה ומפסיק לכל מה שלפניו כדאמר לקמן (ד' קנ:) דברכת המזון עקר דעתיה ממשתיה צריך לברך אכסא דברכתא אף על גב דבירך אכסא קמא,והשתא הכוס בידו,ודעתו לשתות אח"כ אפילו הכי הוה הפסק, לכך תיקנו לברך אין אחר ברכת המזון שאם יברך קודם יצטרך לברך שנית: רבה

*גמרו • סעודתן(ג) אומר עליו כו' • ר' יוסי קאמר לה: **משלשלן** • עד לאחר המזון אלמא אמרי' שתי ברכות על כוס אחד הבדלה וברהמ"ז: **ואמר רב יקב"ה** • כדמפרש בשביעי עסקינן ובשביעי ליכא זמן ומכל מקום שמעינן מינה קידוש והבדלה על כוס אחד: **ומשנינן מדלא קאמר זמן** • בשביעי של פסח עסקי' דשמא עני הוא ואין לו אלא כוס א': **ופא יום ראשון דאית ליה** • דאפי' עני שבישראל לא יפתחו לו מד' כוסות: **קידוש והבדלה חדא מלתא היא** • דתרוייהו משום קדושת יו"ט ניהו ובהבדלה עצמו הוא מזכיר קדוש' יו"ט דהמבדיל בין קדש לקדש קא מברך:

ה"ג

רשב"ם

גמרו • סעודתן: **כוס ראשון אומר עליו ברכת המזון כו'** • ר' יוסי קאמר לה ורבותא הוא שתינו לריך לקדש מיד אלא יגמור סעודתו ויברך ברכת המזון ואח"כ יקדש ומיהו אם פרס מפה וקידש מודה רבי יוסי דכל שכן דשפיר טפי דאי לא תימא הכי אלא דוקא קאמר רבי יוסי ראשון מברך עליו ברהמ"ז אם כן שמואל דאמר כמאן (לעיל דף ק:): ולימרינהו תרוייהו אחד כסא קידוש היום וברכת המזון,ולרבי יוסי קא פריך,דאילו לרבי יהודה היין דמפסיקין ולריך עקירת שלחן לריך שני כוסות: **שני קדושות** • ברכת המזון קורא "קדושה" בקידוש היום כלומר שתי מלות: **מבילות חבילות** • דמיחזי עליה כמשוי: **מברך על היין** • תחלה לפי שהוא תדיר ותדיר קודם: **על המאור ועל הבשמים** • כב"ש מוקמינן לה במסכת ברכות בפרק אלו דברים (ד' נב.) דאמר מאור בריאה ואחר כך בשמים והבדלה לבסוף לפי שאלו הראשונות קלרות וברכת הבדלה ארוכה לפיכך אומרה לבסוף: **משלשלן** • לשון שלשלת שמתברר יחד עם ברכת המזון אלמא אמרי' שתי ברכות על כוס אחד הבדלה וברכת המזון: [**אין לו אפילו**] • דלית ליה יין לשני כוסות ואמן בדאית ליה עסקינן: **אמר בשבת** • מולאי השבת: **דאית ליה וקאמר רב יקב"ה** • קס"ד בי"ט הראשון של פסח אחל להיות אחר השבת עסקינן דאית ליה כוסות הרבה דתנן לעיל (ד' נט:) אפילו עני שבישראל לא יפחתו לו מארבע כוסות ואמר רב יקב"ה אלמא קידוש והבדלה על כוס אחד מצי אמר: **ומשני מדלא אמר רב יקב"ה אלמא בשביעי של פסח עסקינן** • דשמא עני הוא ואין לו אלא כוס אחד וטעמיה דרב לקמיה אפרשנו במקומו וכן לרבא ודאכיי: **ופא יו"ט ראשון דאית ליה** • דאפי' עני שבישראל לא יפחתו לו מארבע כוסות: **קידושא והבדלה חדא מילתא היא** • תרוייהו משום קדושת היום פליגי ולפיכך לריך ליתן טעם לכל דבריהם ולומר שהקידוש גורם לשנות את הסדר מכמות שרגיל: **רב אמר יקב"ה** • ס"ל קדושת היום עדיפא מהבדלה אי נמי דכי מבדיל בריאה מיחזי דהוי עליה קדושת היום כמשוי ולפיכך יין קודם לקידוש כבית הלל (ברכות דף נא:): דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ואחר הקידוש גר והבדלה כשאר מולאי שבתות שהגר קודם להבדלה: **שמואל אמר יבמ"ק** • שמואל סבירא ליה הבדלה קודם לקידוש כדמפרש טעמא לקמיה משל דרבי יהושע בן חנניא למה הדבר דומה למלך שילא ואפרכוס נכנס, מלוין את המלך' השבת להבדיל,ואח"כ יולאין לקראת אפרכוס לקראת יו"ט לקדשו,ועל מלתיה דשמואל אמר לה בהדיא בברכות בירושלמי דאלו דברים רבי חנינא אמר יבמ"ק ואתי רבי חנינא כשמואל דא"ר חנינא בשם שמואל משל למלך יולא ושלטון נכנס מלוין את המלך ואח"כ מכניסין את השלטון הלכך יין תחלה ואח"כ מאור ואח"כ הבדלה דכיון דהבדלה קודם לקידוש יעשה כל סדר הבדלה כדין מולאי שבתות דעלמא ואח"כ יקדש ומה שאין עתנין המאורות סימן לבשמים לפי שאין מברכין על הבשמים ביו"ט שהרי גם ביו"ט יש לו בשמה יתירה בשבת: רבה

[**גמרו** • סעודתן(ג) אומר עליו כו'] ר' יוסי קאמר לה: **משלשלן** • עד לאחר המזון אלמא אמרי' שתי ברכות על כוס אחד הבדלה וברהמ"ז: **ואמר רב יקב"ה** • כדמפרש בשביעי עסקינן ובשביעי ליכא זמן ומכל מקום שמעינן מינה קידוש והבדלה על כוס אחד: **ומשנינן מדלא קאמר זמן** • בשביעי של פסח עסקי' דשמא עני הוא ואין לו אלא כוס א': **ופא יום ראשון דאית ליה** • דאפי' עני שבישראל לא יפחתו לו מד' כוסות: **קידוש והבדלה חדא מלתא היא** • דתרוייהו משום קדושת יו"ט ניהו ובהבדלה עצמו הוא מזכיר קדוש' יו"ט דהמבדיל בין קדש לקדש קא מברך:

[ברכות מט. סוטה ח.] לקמן קה: ברכות נב. [תוספתא דברכות פ"ה]

[נד"ה ר"י אומר]

[וכ"כ תוס' ביצה לג: ד"ה כי הוינן]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גמרו סעודתן כוס ראשון אומר עליו כנ"ל והד"מ: (ב) תוס' ד"ה מאי מעמא וכו' כשמואל. נ"ב לעיל נד' ק' סוף ע"א: (ג) בא"ד מוקי לה כשמון נ"ב בתחלת דף ק"ו:

נוסח

אין עושין מצות חבילות חבילות מבנה △ קושיות על הכלל הנ"ל

סדר הברכות שאומרים על הכוס ביום שחל להיות במוצ"ש מבנה △ בחלות טעות בענין הכלל

רבינו חננאל

גמרו כוס ראשון אומר עליו בהמ"ז והשני מקדש עליו ואמרינן ונמרינהו כלהו בחד כסא ודחי' לפי שאין אומרים שתי קדושות על כוס אחד מאי טעמא לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות ולא. ותניא הנכנס לבית במוצאי שבת מברך על היין ועל המאור ועל הבשמים ואח"כ אומר הבדלה ואם אין לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלן כולן אחריו הנה אומר שתי קדושות על כוס אחד ושני' לית ליה שני והא יו"ט דאית ליה אחר שבת ואמר רב יקב"ה ודחי' מדלא אמר רב זמן ש"מ דהאי יום טוב אחר שבת דקתני רב יקב"ה בשביעי של פסח עסקי' דלית ליה יין דכל דהוה ליה שתיה והא יו"ט [ראשון] דאית ליה ואמר אביי (יקב"ה) [יקב"ה] ורבא אמר יקבה"ז ופריק כי קאמרי' שתי קדושות אבל קידושא ואבדלתא חדא קידושא היא כלומר וברכת המזון והקידוש של יום שתי קדושות הן ומאי שנא ופירוש קידוש היום והבדלה תרוייהו קודם אכילה הן קידוש וברכת המזון הקידוש קודם אכילה וברכת המזון אחר הסעודה לפיכך שתי קדושות הן ואסיקנא יום טוב שחל להיות אחר השבת הלכתא כרבא דאמר יקבה"ז :